

Minister Sportu i Turystyki nierzetelnie realizował program „Sportowa Polska” – wynika z najnowszego raportu NIK. Minister ignorował merytoryczną ocenę wniosków, dodając punkty wybranym aplikacjom o środki z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej. W efekcie z dofinansowania wykluczono część wysoko ocenionych merytorycznie wniosków. NIK stwierdza, że program „Sportowa Polska” osiągnął swój cel, ale w jego tle pojawiły się mechanizmy korupcyjne.

Rozwój infrastruktury na potrzeby sportu powszechnego został uwzględniony w kluczowych dokumentach strategicznych obowiązujących do 2020 r. Chodzi tu o Program Rozwoju Sportu do roku 2020 oraz powstałe do niego dokumenty implementacyjne.

Rozwój sportu został oparty na wsparciu trzech grup inwestycji. Dotyczą one przyszkolonej infrastruktury sportowej, poprawy istniejącej infrastruktury klubów sportowych, a także budowy nowej nieprzyszkolonej infrastruktury sportowej. Inwestycje te były finansowane środkami Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej (FRKF) w ramach corocznego programu „Sportowa Polska – Program rozwoju lokalnej infrastruktury sportowej”. Co ważne, zadania inwestycyjne były wspierane przez samych wnioskodawców, w tym powiaty i gminy, także ze środków własnych.

Ministerialny program pod lupą NIK

Sposób realizacji programu „Sportowa Polska” został skrytykowany przez Najwyższą Izbę Kontroli. To efekt kontroli, którą NIK podjęła z uwagi na fakt, że zasady programu, w tym kryteria przyznawania dotacji, mogły skutkować nieprawidłowym udzielaniem dotacji przez Ministra Sportu i Turystyki oraz znacznymi dysproporcjami w finansowaniu rozwoju bazy sportowej w województwach (m.in. bez uwzględnienia istniejącej liczby obiektów sportowych, klubów sportowych i ich członków). Co więcej, NIK dostrzegła ryzyko przygotowania i realizowania przez beneficjentów zadań inwestycyjnych z naruszeniem przepisów dotyczących udzielania zamówień publicznych oraz Prawa budowlanego. Kontrola NIK objęła okres 2018–2022 (do 31 marca).

Słuszne podstawy

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli program „Sportowa Polska” został przygotowany i ogłoszony zgodnie z przepisami rozporządzeń ministra w sprawie przekazywania środków z FRKF. NIK pozytywnie oceniła też wprowadzenie od 2020 r. dofinansowania zadań o charakterze priorytetowym. Dotyczy to budowy pierwszej pełnowymiarowej sali gimnastycznej w gminie oraz budowy pierwszej pływalni o długości niecki 25 m w powiecie i pierwszej pływalni o długości niecki min. 16 m w gminie. W latach 2020–2022 (do 31 marca) dofinansowano 32 takie zadania w kwocie 113,3 mln zł.

Gorzej z realizacją

NIK stwierdza, że minister realizował program w sposób nierzetelny. Powód? Mimo wprowadzenia priorytetu budowy pierwszej pełnowymiarowej sali gimnastycznej w gminie MSiT nie miało informacji, w ilu gminach nie ma takiego obiektu.

Wprawdzie w 2021 r. minister wdrożył ogólnodostępną aplikację pilotażową *Mapa obiektów sportowych*, na którą wydatkowano 29 tys. zł, ale nie przyjął harmonogramu dalszych działań i nie wdrożył narzędzi do pozyskania danych o obiektach ze wszystkich gmin w Polsce. To zaś nie pozwoliło na przeprowadzenie gruntownej inwentaryzacji ogólnodostępnych obiektów sportowych.

Kategoria: Edukacja, Kultura i Sport
Opublikowano: środa, 15, luty 2023 13:03
Wojciech Dąbrówka
Odsłony: 1175

Co więcej, w Ministerstwie nie zachęcano gmin nieposiadających pełnowymiarowej sali gimnastycznej lub hali sportowej do aplikowania o dofinansowanie w Programie. Zdaniem NIK, ta sytuacja ta nie pozwala uznać priorytetu za zakończony.

Nieprzejrzysta ocena ze strony ministra

W okresie objętym kontrolą NIK minister sportu i turystyki udzielał dofinansowania na podstawie nieprzejrzystej procedury oceny wniosków o dofinansowanie. Oceny wniosków z roku 2018 dokonano na podstawie kryteriów i przypisanych im wag punktowych, które nie zostały zaakceptowane przez przewodniczącego Zespołu do spraw opiniowania wniosków o dofinansowanie zadań inwestycyjnych. Minister dodawał wnioskowi dodatkowe punkty, czego nie przewidziano w programie ani w regulacjach wewnętrznych ministerstwa. W ten sposób w 2018 r. dofinansowano 148 zadań na kwotę 204,5 mln zł.

Na tym jednak nie koniec. Zasady oceny od lipca 2019 r. pozwalały ministrowi na przyznawanie wnioskowi dodatkowych punktów bez szczegółowego uzasadnienia. Skutkowało to wykluczeniem z dofinansowania od ponad 50% do ponad 76% wniosków wysoko ocenionych przez Zespół na podstawie kryteriów oceny merytorycznej: technicznej, ekonomicznej i sportowej (potencjału sportowego).

Zdarzało się również, że po przyznaniu dodatkowych punktów przez Ministra dofinansowano wnioski, które uzyskały bardzo niską ocenę Zespołu. To dowód na nierówne traktowanie wnioskodawców.

Korupcjogenne mechanizmy

Protokoły zbiorcze z oceny formalno-merytorycznej Zespołu sporządzane były niezgodnie z ustanowionym przepisami wzorem protokołu zbiorczego. Dokumentacja oceny wniosków z lat 2018–2021, czyli arkusze oceny i protokoły zbiorcze, nie zawierały wymaganych w regulacjach wewnętrznych ministerstwa informacji, które wnioski odrzucono z przyczyn formalnych, a które zaopiniowano negatywnie.

W ramach oceny wniosków nie został określony minimalny próg punktowy do uzyskania przez wnioski dofinansowania. Z kolei stosowane rankingi oceny wniosków przez Zespół i rankingi oceny wniosków po dodaniu dodatkowych punktów ministra, będące podstawą do wskazania dofinansowań udzielonych w protokołach zbiorczych, nie zostały unormowane w regulacjach wewnętrznych ministerstwa.

To jednak nie wszystko. Dokumentacja rozliczenia zadań nie pozwalała na weryfikację wymogów Programu w zakresie progów dofinansowania i progów wydatków kwalifikowanych.

Nieprawidłowości te wyczerpują znamiona korupcjogennego mechanizmu dowolności postępowania. Co więcej, stosowane zasady udzielania dotacji stwarzają ryzyko zakwestionowania rzetelności oceny zadań, jak i zasadności działania Zespołu oceniającego wnioski.

Prawidłowe rozliczenia

Poza jednym przypadkiem omyłki, niemającej charakteru systemowego, ministerstwo prawidłowo rozliczało dofinansowane zadania inwestycyjne. Wprawdzie minister monitorował kwartalnie realizację zadań inwestycyjnych poprzez weryfikację składanych przez beneficjentów sprawozdań kwartalnych, ale umowy o dofinansowanie w programie w okresie objętym kontrolą nie określały terminu na złożenie ww.

sprawozdania. A to zdaniem NIK jest zjawiskiem niepożądanym.

Nieskuteczne działania

Jako że minister nie opracował i nie przedłożył Radzie Ministrów projektu programu rozwoju sportu do roku 2030, po 2020 roku nie była możliwa ocena zgodności programu ze strategicznym celami i priorytetami ministra. Działania w celu jego przygotowania były nieskuteczne i nierzetelne: prowadzono je przez ponad 2 lata, ale nie doprowadziły one do opracowania projektu dokumentu.

Bilans programu

Program „Sportowa Polska” pozwolił na poprawę stanu szkolnej i ogólnodostępnej bazy sportowej: wybudowano 499 obiektów (408 przyszkolnych i 91 ogólnodostępnych), zmodernizowano 131 obiektów służących klubom sportowym oraz przebudowano 71 i wyremontowano 76 obiektów przyszkolnych.

Mimo pięciu lat realizacji programu minister sportu i turystyki nie przeprowadził jego ewaluacji. Nie wprowadził też mechanizmu ewaluacji, w tym wykorzystania obiektów na potrzeby określone w programie przez uczniów i lokalne społeczności.

Dysproporcje między województwami

NIK stwierdziła również znaczne dysproporcje w dofinansowaniu zadań w województwach. W badanym okresie najwyższe dofinansowanie otrzymały województwa: podkarpackie – 12,9% wydatków (151,9 mln zł na 148 zadań) i małopolskie – 12,6% (148,5 mln zł na 104 zadania), a najniższe: lubuskie – 2,5% (29 mln zł na 15 zadań) i opolskie – 1% (11,9 mln zł na 14 zadań). W programie oraz w procesie oceny wniosków i udzielania dofinansowania nie przyjęto zasad i narzędzi zapewniających równomierne rozwijanie bazy sportowej w województwach.

Nieprawidłowości u beneficjentów

Nieprawidłowości stwierdzone u beneficjentów zadań inwestycyjnych nie miały istotnego wpływu na realizację Programu. Dotyczyły one m.in.:

- zmiany umowy z wykonawcą bez ustawowych przesłanek,
- nierzetelnego prowadzenia dokumentacji postępowania,
- niepełnego przystosowania obiektów dla osób z niepełnosprawnościami.

Stan techniczny obiektów sportowych był dobry. Niemniej zdarzały się przypadki nierzetelnego prowadzenia książki obiektu budowlanego. Zarówno same obiekty sportowe, jak i zaplecze sanitarno-szatniowe z reguły były dostosowane do korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami, w tym poruszające się na wózkach inwalidzkich. Utrudnienia dla osób niepełnosprawnych stwierdzono w Gminie Miejskiej Ostróda i Gminie Nidzica w toaletach oraz w Gminie Śniadowo w sali gimnastycznej, w łączniku z zapleczem sanitarno-szatniowym i w istniejących już wcześniej pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych.

Większość skontrolowanych obiektów sportowych była wykorzystywana do aktywnego spędzania czasu wolnego i uprawiania sportu. Główną przyczyną braku wykorzystania obiektów były ograniczenia

związane z pandemią COVID-19.

Wnioski

W związku z przeprowadzoną kontrolą Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje do ministra sportu i turystyki o: opracowanie i przedłożenie Radzie Ministrów projektu programu rozwoju sportu do roku 2030, obejmującego cele, priorytety, kierunki interwencji i wskaźniki w zakresie rozwoju szkolnej oraz ogólnodostępnej infrastruktury sportowej. NIK wnioskuje do ministra również o zmianę zasad oceny wniosków w sposób zapewniający przejrzyste i równe traktowanie wnioskodawców – poprzez dofinansowywanie wniosków uzyskujących najwyższą ocenę merytoryczną Zespołu oraz ograniczenie przyznawania wnioskom dodatkowych punktów przez Ministra do szczególnie uzasadnionych przypadków, w tym szczegółowego uzasadniania dofinansowania tych wniosków. Kolejne wnioski do ministra dotyczą przeprowadzenia ewaluacji Programu „Sportowa Polska” (w tym wykorzystania dofinansowanych obiektów sportowych na potrzeby uczniów i lokalnych społeczności oraz kontynuacji inwentaryzacji ogólnodostępnych obiektów sportowych w gminach poprzez rozbudowę pilotażowej aplikacji Mapa obiektów sportowych (w tym wprowadzenia narzędzi do weryfikacji posiadania przez gminy pełnowymiarowych sal gimnastycznych i hal sportowych). Ponadto NIK chce, aby minister wprowadził w umowach o dofinansowanie terminu na złożenie przez wnioskodawców sprawozdania kwartalnego z realizacji zadania inwestycyjnego.

Najwyższa Izba Kontroli sformułowała również wnioski pod adresem jednostek samorządu terytorialnego. Chodzi tu o zapewnienie prowadzenia dla obiektów sportowych książki obiektu budowlanego zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, a także o zapewnienie przystosowania dla osób z niepełnosprawnościami realizowanych obiektów sportowych, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa i dokumentacją projektową inwestycji.